

Sygn. akt II C 3219/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

II. Dnia 4 listopada 2015 roku

Sąd Rejonowy dla W. M. w W., II Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SR Katarzyna Małysa

Protokolant: Anna Bartykowska

po rozpoznaniu w dniu 28 października 2015 roku w W. na rozprawie

sprawy z powództwa B. S.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanej spółki (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powódki B. S. kwotę 900 zł (dziewięćset złotych) z odsetkami ustawowymi od dnia 27 sierpnia 2013 roku do dnia zapłaty;

II. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

III. nieuiszczone koszty sądowe, od ponoszenia których powódka B. S. została zwolniona, przejmuje na rachunek Skarbu Państwa – kasy Sądu Rejonowego dla W. M. w W.;

IV. przyznaje adwokatowi L. M. kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) powiększoną o należny podatek od towarów i usług z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce B. S. z urzędu i nakazuje wypłacić na rzecz tego pełnomocnika powyższą kwotę z sum Skarbu Państwa – kasy Sądu Rejonowego dla W. M. w W.;

V. nie obciąża powódki B. S. kosztami procesu;

VI. nakazuje przeksięgować z kasy Sądu Rejonowego dla W. M. w W. na rzecz kasy Sądu Rejonowego w L. kwotę 639,40 zł (sześćset trzydzieści dziewięć złotych i 40/100) tytułem zwrotu wynagrodzenia biegłego sądowego B. K. za sporządzenie opinii w sprawie, przyznanego i wypłaconego biegłej przez Sąd Rejonowy w L., zgodnie z postanowieniem wydanym w sprawie o sygn. akt VII Cps 15/14 w dniu 9 kwietnia 2015 roku.

SSR Katarzyna Małysa

Sygn. akt II C 3219/12 (upr.)

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 4 listopada 2015 roku

Powódka B. S. w pozwie wniesionym w dniu 3 grudnia 2012 roku (data oddania pisma w placówce pocztowej) domagała się zasądzenia na jej rzecz od pozwanej spółki – (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwoty 1.500 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty – tytułem uiszczonych składek na ubezpieczenie na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi (...) ze składką regularną. W uzasadnieniu pozwu powódka wskazała, iż zawarła umowę kredytową ze Spółdzielczą Kasą Oszczędnościowo-Kredytową K. oraz, że warunkiem uzyskania kredytu było zawarcie umowy ubezpieczenia z pozwaną spółką. Podnosiła, iż nie ma środków na opłacanie składek oraz, że jest osobą schorowaną. Powódka domagała się także zasądzenia na jej rzecz od

pozwanej spółki kosztów procesu, w tym także kosztów zastępstwa procesowego. Ustanowiony z urzędu pełnomocnik powódki wniósł ponadto o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego wskazując, iż nie otrzymał dotychczas żadnego wynagrodzenia.

(pozew - k. 3-4, protokół rozprawy – k. 222 i 230)

Pozwana spółka – (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie kosztów procesu według norm prawem przepisanych. W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew pełnomocnik pozwanej przyznał, iż zawarł z powódką – na jej wniosek oraz na podstawie Ogólnych Warunków Ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi (...) umowę ubezpieczenia, ze składką regularną, wynoszącą 150 zł miesięcznie. Podała też, że powódce przed zawarciem umowy ubezpieczenia doręczony został tekst Ogólnych Warunków Ubezpieczenia, co potwierdziła własnoręcznym podpisem na wniosku o zawarcie umowy oraz, że powódka miała możliwość zapoznania się z warunkami umowy ubezpieczenia, do której przystąpiła, bądź też mogła skorzystać z prawa do odstąpienia od umowy ubezpieczenia w terminie 30 dni od daty doręczenia umowy, czego nie uczyniła. Pozwana wskazała, iż umowa nadal obowiązuje oraz przyznała, że pobrała od powódki składkę, zgodnie z obowiązującą umową. W dalszej części uzasadnienia odpowiedzi na pozew pozwana wskazała, iż wobec posiadania przez powódkę dokładnej wiedzy na temat warunków umowy oraz jej długoterminowego charakteru, nie zaakceptowała jej wniosku powódki o zwrot wpłaconych składek.

(odpowiedź na pozew – k. 145-148)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny :

Powódka B. S. zawarła z pozwaną spółką – (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w W. umowę ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi (...) ze składką regularną. Zawarcie umowy poprzedzone było złożeniem wniosku.

(okoliczności bezsporne, wniosek – k. 42)

Zawarcie umowy między stronami zostało potwierdzone przez pozwaną wystawieniem polisy numer (...) z dnia 2 kwietnia 2012 roku. Umowa została zawarta na okres od dnia 2 kwietnia 2012 roku, a składka ubezpieczeniowa była regularna i wynosiła 150 zł miesięcznie.

(polisa – k. 15v.)

Powódka dokonała wpłat na rzecz pozwanej w łącznej kwocie 900 zł; w sześciu ratach po 150 zł każda z nich.

(pismo pozwanej – k. 227)

Powódka B. S. choruje na schizofrenię paranoidalną z cechami psychotycznej dezorganizacji osobowości, codziennie przyjmuje leki. Zarówno w lutym jak i w marcu 2012 roku powódka nie miała zdolności do swobodnego i świadomego podjęcia decyzji i wyrażenia woli przy zawieraniu umowy. W okresie bezpośrednio poprzedzającym zawarcie umowy między stronami niniejszego postępowania, powódka przebywała w szpitalu psychiatrycznym, gdzie poddana została leczeniu z powodu złej kondycji psychicznej. Dzięki leczeniu uzyskano jedynie częściową poprawę stanu psychicznego powódki; została wypisana ze szpitala z zaleceniem dalszego przyjmowania leków. W marcu 2012 roku powódka była spokojna w zachowaniu, w obojętnym nastroju. Natomiast już w kwietniu 2012 roku nastąpiło pogorszenie jej stanu zdrowia psychicznego. W dacie zawarcia umowy ubezpieczenia, będącej przedmiotem niniejszej sprawy, powódka nie posiadała zdolności swobodnego powzięcia decyzji i wyrażenia woli.

(zeznania powódki – k. 210 załączonych akt VII Cps 15/14, opinia biegłego – k. 250-267 załączonych akt VII Cps 15/14)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie całokształtu materiału dowodowego zebranego w sprawie, przywołanych wyżej dokumentów oraz twierdzeń stron w zakresie, w jakim nie zostały one zaprzeczone przez stronę

przeciwnej. Sąd uznał wskazane powyżej dowody za przekonujące, nie budzące wątpliwości i tworzące spójny obraz okoliczności przedmiotowej. W ocenie Sądu wszystkie powyższe dowody zasługują na uwzględnienie. Nie można podważać i kwestionować dowodów z dokumentów, gdyż są one rzeczowe i odpowiadają wymogom art. 245 k.p.c. (dokumenty prywatne). Brak w nich jakichkolwiek sprzeczności co do okoliczności, które mają istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Przeprowadzone w sprawie dowody z dokumentów tworzą zamkniętą całość pozwalającą na dokonanie ustaleń faktycznych. Ponadto Sąd ustalił stan faktyczny w niniejszej sprawie na podstawie niekwestionowanej przez strony postępowania opinii biegłego, którą Sąd uznał za rzetelną, precyzyjnie sporządzoną i w konsekwencji odpowiadającą w wyczerpujący sposób na postawioną tezę odnośnie stanu zdrowia powódki w dacie zawarcia przez umowy z pozwaną spółką. Stan faktyczny w sprawie Sąd ustalił również w oparciu o zeznania powódki, oceniając je jako spójne i logiczne.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Powództwo w przeważającej części jako zasadne zasługiwało na uwzględnienie.

Okoliczności sprawy, a w szczególności fakt, że strony łączyła umowa ubezpieczenia, były między stronami bezsporne. Podstawową kwestią dla rozstrzygnięcia sprawy była ocena zdolności powódki do świadomego i swobodnego powzięcia decyzji i wyrażenia woli w dniu zawarcia spornej umowy.

Zgodnie z art. 82 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone przez osobę, która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Dotyczy to w szczególności choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego, chociażby nawet przemijającego, zaburzenia czynności psychicznych. Dla stwierdzenia nieważności oświadczenia woli w oparciu o art. 82 k.c. wystarczające jest przy tym istnienie jednej z przyczyn uznania umowy za nieważną. W judykaturze przyjęto, że ustalenie stanu świadomości, o jakim mowa w art. 82 k.c., jest sprawą stanu faktycznego i jego oceny na podstawie przeprowadzonej przez sąd analizy wszystkich ujawnionych dowodów i okoliczności towarzyszących złożeniu oświadczenia woli, mogących mieć wpływ na prawidłowe, to znaczy w pełni świadome jej wyrażenie. Zgodnie z poglądami prezentowanymi w orzecznictwie stan wyłączający świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli nie oznacza całkowitego zniesienia świadomości. Wystarczające jest istnienie takiego stanu, który powoduje brak rozeznania, niemożność rozumienia posunięć własnych oraz niezdawanie sobie sprawy ze znaczenia i skutków własnego postępowania (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2006 r., IV CSK 7/05).

Odnosząc powyższe rozważania prawne do ustaleń faktycznych poczynionych w niniejszym postępowaniu, aby prawidłowo ocenić stan zdrowia psychicznego powódki, jej zdolność postrzegania i rozeznania w podejmowanych działaniach konieczne było dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu psychiatrii. Biegły psychiatra stwierdził jednoznacznie i kategorycznie, że powódka w chwili zawarcia umowy ze stroną pozwaną nie posiadała zdolności swobodnego powzięcia decyzji i wyrażenia woli.

Powyższe w ocenie Sądu daje podstawy do przyjęcia, że powódka nie miała świadomości co do skutków prawnych dokonanej czynności prawnej. Powódka zawarła umowę z pozwaną, przy okazji zawierania umowy kredytu bądź pożyczki. Zważywszy na stan psychiczny powódki, osoba zawierająca w imieniu pozwanej umowę, winna dołożyć należytej staranności, by mieć pewność, że strona umowy zna jej warunki.

Podkreślić przy tym należy, że wada oświadczenia woli opisana w art. 82 k.c. skutkuje nieważnością umowy niezależnie od wiedzy o stanie wyłączającym świadomość kontrahenta, czy też winy ubezpieczyciela polegającej na niedołożeniu należytej staranności, by kontrahent zrozumiał warunki umowy.

W ocenie Sądu powódka nie знаła warunków umowy, nie miała świadomości co do skutków podpisanej umowy. W okolicznościach niniejszej sprawy Sąd podzielił wnioski zawarte w opinii biegłego psychiatry, przyjmując, iż powódka w dacie zawarcia umowy ze stroną pozwaną znajdowała się w stanie wyłączającym świadome i swobodne powzięcie

decyzji i jej wyrażenie. Oświadczenie woli złożone przez osobę w okolicznościach wskazanych w art. 82 k.c. jest nieważne z mocy prawa (ex tunc).

Zgodnie zaś z treścią art. 405 k.c. kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. W myśl art. 410 § 1 k.c. przepisy 405 - 409 k.c. stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Natomiast § 2 art. 410 k.c. stanowi, że świadczenie jest nienależne, jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Wobec powyższego przyjęć należało, że wszelkie wpłaty dokonane przez powódkę w wykonaniu umowy będącej przedmiotem niniejszej sprawy, jako świadczenie nienależne, powinny zostać powódce zwrócone. Powódka zapłaciła w sumie na rzecz pozwanej kwotę 900 zł., co zostało przyznane przez stronę pozwaną.

Mając powyższe na uwadze, Sąd uwzględnił powództwo w części dotyczącej zapłaty na rzecz powódki kwoty 900 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 27 sierpnia 2013 roku do dnia zapłaty, opierając to rozstrzygnięcie na podstawie powołanych wyżej przepisów oraz na podstawie art. 481 k.c., zgodnie z którym jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi (§ 1), przy czym, jeżeli stopa odsetek nie była z góry oznaczona, należą się odsetki ustawowe (§ 2 zdanie pierwsze). Sąd zasądził odsetki ustawowe od dnia 27 sierpnia 2013 roku, tj. od następnego dnia po dniu doręczenia odpisu pozwu pozwanej w niniejszej sprawie, albowiem przed tym dniem pozwana nie pozostawała w zwłoce względem powódki. Zgodnie bowiem z art. 455 k.c. jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. Konieczne zatem stało się zasądzenie odsetek ustawowych od dnia 27 sierpnia 2013 roku, albowiem dopiero po doręczeniu pozwanej odpisu pozwu, mogła się ona zapoznać z treścią żądania powódki. Zatem żądanie zapłaty odsetek ustawowych od dnia wniesienia pozwu do dnia 26 sierpnia 2013 roku, podlegało oddaleniu. Stąd też Sąd orzekł jak w punkcie II. uzasadnianego wyroku.

Ponadto Sąd z uwagi na fakt, iż powódka była zwolniona od kosztów sądowych w całości, nieuiszczone koszty sądowe przejął na rachunek Skarbu Państwa – kasy Sądu Rejonowego dla W. M. w W., zgodnie z art. 113 ust. 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.), zgodnie z którym Sąd może w wypadkach szczególnie uzasadnionych odstąpić od obciążenia kosztami sądowymi.

Sąd przyznał i nakazał wypłacić adwokatowi L. M. będącemu pełnomocnikiem powódki ustanowionym z urzędu od Skarbu Państwa – z rachunku kasy Sądu Rejonowego dla W. M. w W. kwotę 180 zł powiększoną o należny podatek od towarów i usług tytułem wynagrodzenia za nieopłaconą pomoc prawną udzieloną powódce z urzędu, stosownie do (§ 6 pkt. 2 i § 2 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (j.t.: Dz. U. z 2013. Poz. 461 ze zm.).

Ponadto Sąd nakazał przeksięgować z kasy tutejszego Sądu na rzecz kasy Sądu Rejonowego w L. kwotę 639,40 zł z tytułu zwrotu wynagrodzenia biegłego za sporządzenie opinii w sprawie, przyznanego i wypłaconego biegłemu zgodnie z postanowieniem wydanym przez tamtejszy Sąd w dniu 9 kwietnia 2015 roku w sprawie o sygn. akt VII Cps 15/14, któremu polecono przeprowadzenie dowodu z zeznań powódki i dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu psychiatrii w drodze pomocy prawnej.

Z tych wszystkich względów Sąd orzekł jak w uzasadnionym wyroku.

SSR Katarzyna Małysa

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi powódki i pozwanego .